Taittirīya-Brāhmaṇa

Book 1, Chapter 2

Edited by Subramania Sarma, Chennai

Final proofread version, 1st April 2005

[[1-2-1-1]]

उ॒द्ध॒न्यमा॑नम॒स्या अ॑मे॒ध्यम्।

अप॑ पा॒प्मानं॒ यज॑मानस्य हन्तु।

शि॒वा नः॑ सन्तु प्र॒दिश॒श्चत॑स्रः।

शं नो᳚ मा॒ता पृ॑थि॒वी तोक॑साता।

शं नो᳚ दे॒वीर॒भिष्ट॑ये।

आपो᳚ भवन्तु पी॒तये᳚।

शं योर॒भि स्र॑वन्तु नः।

वै॒श्वा॒न॒रस्य॑ रू॒पम्।

पृ॒थि॒व्यां प॑रि॒स्रसा᳚।

स्यो॒नमावि॑शन्तु नः॥ १॥

[[1-2-1-2]]

यदि॒दं दि॒वो यद॒दः पृ॑थि॒व्याः।

सं॒ज॒ज्ञा॒ने रोद॑सी संबभू॒वतुः॑।

ऊषा᳚न्कृ॒ष्णम॑वतु कृ॒ष्णमूषाः᳚।

इ॒होभयो᳚र्य॒ज्ञिय॒माग॑मिष्ठाः।

ऊ॒तीः कु॑र्वा॒णो यत्पृ॑थि॒वीमच॑रः।

गु॒हा॒कार॑माखुरू॒पं प्र॒तीत्य॑।

तत्ते॒ न्यक्त॑मि॒ह सं॒भर॑न्तः।

श॒तं जीवे॑म श॒रदः॒ सवी॑राः।

ऊर्जं᳚ पृथि॒व्या रस॑मा॒भर॑न्तः।

श॒तं जीवे॑म श॒रदः॑ पुरू॒चीः॥ २॥

[[1-2-1-3]]

व॒म्रीभि॒रनु॑वित्तं॒ गुहा॑सु।

श्रोत्रं॑ त उ॒र्व्य॑बधिरा भवामः।
प्र॒जाप॑तिसृष्टानां प्र॒जाना᳚म्।
क्षु॒धोप॑हत्यै सु॒वि॒तं नो॑ अस्तु।
उ॒प॒प्र॒भि॒न्नमि॒षमूर्जं᳚ प्र॒जाभ्यः॑।
सू॒दं॑ गृ॒हेभ्यो॒ रस॒माभ॑रामि।
यस्य॑ रू॒पं बिभ्र॑दि॒माम॑विन्दत्।
गुहा॒ प्रवि॑ष्टाꣳ सरि॒रस्य॒ मध्ये᳚।
तस्ये॒दं वि॒हत॑मा॒भर॑न्तः।
अछ॑म्बट्कारम॒स्यां वि॑धेम॥ ३॥

[[1-2-1-4]]

यत्प॒र्यप॑श्यत्सरि॒रस्य॒ मध्ये᳚।
उ॒र्वीमप॑श्य॒ज्जग॑तः प्रति॒ष्ठाम्।
तत्पुष्क॑रस्या॒यत॑ना॒द्धि जा॒तम्।
प॒र्णं पृ॑थि॒व्याः प्रथ॑नꣳ हरामि।
याभि॑रद्दꣳ॑ह॒ज्जग॑तः प्रति॒ष्ठाम्।
उ॒र्वीमि॒मां वि॑श्वज॒नस्य॑ भ॒र्त्रीम्।
ता नः॑ शि॒वाः शर्क॑राः सन्तु॒ सर्वाः᳚।
अ॒ग्ने रेत॑श्च॒न्द्रꣳ हिर॑ण्यम्।
अ॒द्भ्यः संभू॑तम॒मृतं॑ प्र॒जासु॑।
तत्सं॒भर॑न्नुत्त॒र॒तो नि॒धाय॑॥ ४॥

[[1-2-1-5]]

अ॒ति॒ प्र॒यच्छं॒ दुरि॑तिं त॒रेयम्।
अश्वो॑ रू॒पं कृ॒त्वा यद॑श्व॒त्थेऽति॑ष्ठः।
सं॒व॒त्स॒रं दे॒वेभ्यो॑ नि॒लाय॑।
तत्ते॒ न्यक्त॑मि॒ह सं॒भर॑न्तः।
श॒तं जी॑वेम श॒रदः॒ सवी॑राः।
ऊ॒र्जः पृ॑थि॒व्या अध्युत्थि॑तोऽसि।
वन॑स्पते श॒तव॑ल्शो॒ विरो॑ह।
त्वया॑ व॒यमि॒षमूर्जं॑ मद॑न्तः।

रा॒यस्पोषे॑ण स॒मि॒षा म॑देम।
गा॒य॒त्रि॒या ह्रि॒यमा॑णस्य॒ यत्ते᳚॥ ५॥

[[1-2-1-6]]
प॒र्णम॑पत॒त्तृ॒तीय॑स्यै दि॒वोऽधि॑।
सो᳚ऽयं प॒र्णः सो॑मप॒र्णाद्धि जा॒तः।
ततो᳚ हरामि सोमपी॒थस्यव॑रुद्ध्यै।
दे॒वाना᳚ं ब्रह्मवा॒दं वद॑तां॒ यत्।
उ॒पाश्रृ॑णोः सु॒श्रवा॒ वै श्रु॒तो᳚ऽसि।
ततो॒ मामावि॑शतु ब्रह्मवर्च॒सम्।
तत्सं॒भर॒ꣳ॒स्तदव॑रुन्धीय सा॒क्षात्।
यया॑ ते सृ॒ष्टस्या॒ग्नेः।
हे॒तिमश॑मयत्प्र॒जाप॑तिः।
तामि॒मामप्र॑दाहाय॥ ६॥

[[1-2-1-7]]
श॒मीꣳ॑ शान्त्यै᳚ हराम्य॒हम्।
यत्ते॑ सृ॒ष्टस्य॑ य॒तः।
विक॑ङ्कतं॒ भा आ᳚र्छज्जातवेदः।
तया॑ भा॒सा संमि॑तः।
उ॒रुं नो᳚ लो॒कमनु॒ प्रभा॑हि।
यत्ते॑ ता॒न्तस्य॒ हृद॑य॒माच्छि॑न्दञ्जातवेदः।
म॒रुतो॒ऽद्भिस्त॑मयि॒त्वा।
ए॒तत्ते॒ तद॑श॒नेः संभ॑रामि।
सात्मा॑ अग्ने॒ सहृ॑दयो भवे॒ह।
चित्रि॑यादश्व॒त्थात्संभृ॑ता बृह॒त्यः॑॥ ७॥

[[1-2-1-8]]
शरी॑रम॒भि सꣳ॒स्कृ॑ताः स्थ।
प्र॒जाप॑तिना य॒ज्ञमु॒खेन॒ संमि॑ताः।
ति॒स्रस्त्रि॒वृद्भि॒र्मि॑थुनाः प्रजा᳚त्यै।
अ॒श्व॒त्थाद्ध॑व्यवा॒हाद्धि जा॒ताम्।

अ॒ग्नेस्त॒नूं य॒ज्ञिया॒ꣳ सं भ॑रामि।
शा॒न्तयो᳚निꣳ शमीग॒र्भम्।
अ॒ग्नये॒ प्रज॑नयि॒तवै᳚।
यो अ॑श्व॒त्थः श॑मीग॒र्भः।
आ॒रु॒रोह॒ त्वे सचा᳚।
तं ते॑ हरामि॒ ब्रह्म॑णा॥ ८॥

[[1-2-1-9]]
य॒ज्ञियैः᳚ के॒तुभिः॑ स॒ह।
यं त्वा॑ स॒मभ॑रञ्जातवेदः।
य॒था श॒री॒रं भू॒तेषु न्य॑क्तम्।
स संभृ॑तः सीद शि॒वः प्र॒जाभ्यः॑।
उ॒रुं नो᳚ लो॒कमनु॑नेषि वि॒द्वान्।
प्र॒वे॒धसे॑ क॒वये॒ मेध्या॑य।
वचो᳚ व॒न्दारु॑ वृष॒भाय॒ वृष्णे᳚।
यतो᳚ भ॒यमभ॑यं॒ तन्नो᳚ अस्तु।
अव॑ दे॒वान् य॑जे॒ हेड्या॑न्।
स॒मि॒धाऽग्निं दु॑वस्यत॥ ९॥

[[1-2-1-10]]
घृ॒तैर्बो᳚धय॒ताति॑थिम्।
आऽस्मि॑न् ह॒व्या जु॑होतन।
उप॑ त्वाऽग्ने ह॒विष्म॑तीः।
घृ॒ताची᳚र्यन्तु हर्यत।
जु॒षस्व॑ स॒मिधो॒ मम॑।
तं त्वा॑ स॒मिद्भि॑रङ्गिरः।
घृ॒तेन॑ वर्धयामसि।
बृ॒हच्छो᳚चा यविष्ठ्य।
स॒मि॒ध्यमा॑नः प्रथ॒मो नु धर्मः॑।
सम॒क्तुभि॑रज्यते वि॒श्ववा॑रः॥ १०॥

[[1-2-1-11]]

शोचिष्केशो घृतनिर्णिक्पावकः।
सुयज्ञो अग्निर्यजथाय देवान्।
घृतप्रतीको घृतयोनिरग्निः।
घृतैः समिद्धो घृतमस्यान्नम्।
घृतप्रुषस्त्वा सरितो वहन्ति।
घृतं पिबन्त्सुयजा यक्षि देवान्।
आयुर्दा अग्ने हविषो जुषाणः।
घृतप्रतीको घृतयोनिरेधि।
घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यम्।
पितेव पुत्रमभि रक्षतादिमम्॥ ११॥

[[1-2-1-12]]

त्वामग्ने समिधानं यविष्ठ।
देवा दूतं चक्रिरे हव्यवाहम्।
उरुज्रयसं घृतयोनिमाहुतम्।
त्वेषं चक्षुर्दधिरे चोदयन्वति।
त्वामग्ने प्रदिव आहुतं घृतेन।
सुम्नायवः सुषमिधा समीधिरे।
स वावृधान ओषधीभिरुक्षितः।
उरुज्रयांसि पार्थिवा वितिष्ठसे।
घृतप्रतीकं च ऋतस्य धूर्षदम्।
अग्निं मित्रं न समिधान ऋञ्जते॥ १२॥

[[1-2-1-13]]

इन्धानो अक्रो विदथेषु दीद्यत्।
शुक्रवर्णामुदु नो यंसते धियम्।
प्रजा अग्ने संवासय।
आशाश्च पशुभिः सह।
राष्ट्राण्यस्मा आधेहि।
यान्यासन्त्सवितुः सवे।
मही विश्पत्नी सदने ऋतस्य।

अर्वाची एतं धरुणे रयीणाम्।
अन्तर्वत्नी जन्यं जातवेदसम्।
अध्वराणां जनयथः पुरोगाम्॥ १३॥

[[1-2-1-14]]
आरोहतं दशतꣳ शक्करीर्मम।
ऋतेनाग्न आयुषा वर्चसा सह।
ज्योग्जीवन्त उत्तरामुत्तराꣳ समाम्।
दर्शमहं पूर्णमासं यज्ञं यथा यजै।
ऋत्वियवती स्थो अग्निरेतसौ।
गर्भं दधाथां ते वामहं ददे।
तत्सत्यं यद्वीरं बिभृथः।
वीरं जनयिष्यथः।
ते मत्प्रातः प्रजनिष्येथे।
ते मा प्रजाते प्रजनयिष्यथः॥ १४॥

[[1-2-1-15]]
प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन सुवर्गे लोके।
अनृतात्सत्यमुपैमि।
मानुषाद्दैव्यमुपैमि।
दैवीं वाचं यच्छामि।
शल्कैरग्निमिन्धानः।
उभौ लोकौ सनेमहम्।
उभयोर्लोकयोर्ऋद्ध्वा।
अति मृत्युं तराम्यहम्।
जातवेदो भुवनस्य रेतः।
इह सिञ्च तपसो यज्जनिष्यते॥ १५॥

[[1-2-1-16]]
अग्निमश्वत्थादधि हव्यवाहम्।
शमीगर्भाज्जनयन्यो मयोभूः।
अयं ते योनिर्ऋत्वियः।

यतो॑ जा॒तो अरो॑चथाः।
तं जा॒नन्न॑ग्न॒ आरो॑ह।
अथा॑ नो वर्धया र॒यिम्।
अपे॑त॒ वीत॒ वि च॑ सर्प॒ताताः।
येऽत्र॒ स्थ पु॑रा॒णा ये च॒ नूत॑नाः।
अदा॑दि॒दं य॒मोऽव॒सानं॑ पृथि॒व्याः।
अक्र॑न्नि॒मं पि॒तरो॑ लो॒कम॑स्मै॥ १६॥

[[1-2-1-17]]

अ॒ग्नेर्भस्मा॑स्य॒ग्नेः पुरी॑षमसि।
सं॒ज्ञान॑मसि काम॒धर॑णम्।
मयि॑ ते काम॒धर॑णं भूयात्।
सं वः॑ सृजामि॒ हृद॑यानि।
सꣳसृ॑ष्टं॒ मनो॑ अस्तु वः।
सꣳसृ॑ष्टः प्रा॒णो अ॑स्तु वः।
सं या वः॑ प्रि॒यास्त॒नुवः॑।
संप्रि॑या हृद॑यानि वः।
आ॒त्मा वो॑ अस्तु॒ संप्रि॑यः।
संप्रि॑यास्त॒नुवो॒ मम॑॥ १७॥

[[1-2-1-18]]

कल्पे॑तां॒ द्यावा॑पृथि॒वी।
कल्प॑न्ता॒माप॒ ओष॑धीः।
कल्प॑न्ताम॒ग्नयः॒ पृथ॑क्।
मम॒ ज्यैष्ठ्या॑य॒ सव्र॑ताः।
येऽ॑ग्नय॒ः सम॑नसः।
अ॒न्त॒रा द्यावा॑पृथि॒वी।
वास॑न्तिकावृ॒तू अ॒भि कल्प॑मानाः।
इन्द्र॑मिव दे॒वा अ॒भि संवि॑शन्तु।
दि॒वस्त्वा॑ वी॒र्ये॑ण।
पृ॒थि॒व्यै म॑हि॒म्ना॥ १८॥

[[1-2-1-19]]

अन्तरिक्षस्य पोषेण।
सर्वपशुमादधे।
अजीजनन्नमृतं मर्त्यासः।
अस्रेमाणं तरणिं वीडुजम्भम्।
दश स्वसारो अग्रुवः समीचीः।
पुमांसं जातमभि संरभन्ताम्।
प्रजापतेस्त्वा प्राणेनाभि प्राणिमि।
पूष्णः पोषेण मह्यम्।
दीर्घायुत्वाय शतशारदाय।
शतं शरद्भ्य आयुषे वर्चसे॥ १९॥

[[1-2-1-20]]

जीवात्वै पुण्याय।
अहं त्वदस्मि मदसि त्वमेतत्।
ममासि योनिस्तव योनिरस्मि।
ममैव सन्वह हव्यान्यग्ने।
पुत्रः पित्रे लोककृज्जातवेदः।
प्राणे त्वाऽमृतमादधामि।
अन्नादमन्नाद्याय।
गोप्तारं गुप्त्यै।
सुगार्हपत्यो विदहन्नरातीः।
उषसः श्रेयसीः श्रेयसीर्दधत्॥ २०॥

[[1-2-1-21]]

अग्ने सपत्नां अप बाधमानः।
रायस्पोषमिषमूर्जमस्मासु धेहि।
इमा उ मामुप तिष्ठन्तु रायः।
आभिः प्रजाभिरिह संवसेय।
इहो इडा तिष्ठतु विश्वरूपी।
मध्ये वसोर्दीदिहि जातवेदः।

ओज॑से ब॒ला॑य॒ त्वोद्य॑च्छे।
वृष॑णे॒ शुष्मा॒॑यायु॑षे॒ वर्च॑से।
स॒प॒त्न॒तूर॑सि वृत्र॒तूः।
यस्ते॑ दे॒वेषु॑ म॒हि॒मा सु॒व॒र्गः॥ २१॥

[[1-2-1-22]]
यस्त॑ आ॒त्मा प॒शुषु॑ प्रवि॑ष्टः।
पुष्टि॒र्या ते॑ मनु॒ष्ये॑षु पप्र॒थे।
तया॑ नो अग्ने॒ जुष॑मा॒ण एहि॑।
दि॒वः पृ॑थि॒व्याः पर्य॒न्तरि॑क्षात्।
वाता॑॑त्प॒शुभ्यो॒ अध्योष॑धीभ्यः।
यत्र॑ यत्र जातवेदः सं॑ब॒भूथ॑।
ततो॑ नो अग्ने॒ जुष॑मा॒ण एहि॑।
प्राची॒मनु॑ प्र॒दिशं॑ प्रेहि॑ वि॒द्वान्।
अ॒ग्नेर॑ग्ने पु॒रो अ॑ग्निर्भ॑वे॒ह।
विश्वा॒ आशा॒ दीद्या॑नो॒ विभा॑हि॥ २२॥

[[1-2-1-23]]
ऊर्जं॑ नो धेहि द्वि॒पदे॒ चतु॑ष्पदे।
अन्व॒ग्निरु॒षसा॒मग्र॑मख्यत्।
अन्वहा॑नि प्रथ॒मो जा॒तवे॑दाः।
अनु॒ सूर्य॑स्य पुरु॒त्रा च॑ र॒श्मीन्।
अनु॒ द्यावा॑पृथि॒वी आत॑तान।
विक्र॑मस्व म॒हाँ अ॑सि।
वे॒दि॒षन्मा॑नु॒षेभ्यः।
त्रि॒षु लो॒केषु॑ जागृहि।
यदि॒दं दि॒वो यद॒दः पृ॑थि॒व्याः।
सं॑वि॒दा॒ने रोद॑सी संब॒भूव॑तुः॥ २३॥

[[1-2-1-24]]
तयो॑॑ः पृष्ठे सीद॑तु जा॒तवे॑दाः।
श॒म्भूः प्र॒जाभ्य॑स्त॒नुवे॑ स्यो॒नः।

प्राणं त्वाऽमृत आदधामि।

अन्नादमन्नाद्याय।

गोप्तारं गुप्त्यै।

यत्ते शुक्र शुक्रं वर्चः शुक्रा तनूः।

शुक्रं ज्योतिरजस्रम्।

तेन मे दीदिहि तेन त्वाऽऽदधे।

अग्निनाऽग्ने ब्रह्मणा।

आनशे व्यानशे सर्वमायुर्व्यानशे॥ २४॥

[[1-2-1-25]]

नर्यं प्रजां मे गोपाय।

अमृतत्वाय जीवसे।

जातां जनिष्यमाणां च।

अमृते सत्ये प्रतिष्ठिताम्।

अथर्व पितुं मे गोपाय।

रसमन्नमिहायुषे।

अदब्धायोऽशीततनो।

अविषं नः पितुं कृणु।

शꣳस्य पशून्मे गोपाय।

द्विपादो ये चतुष्पदः॥ २५॥

[[1-2-1-26]]

अष्टाशफाश्च य इहाग्ने।

ये चैकशफा आशुगाः।

सप्रथ सभां मे गोपाय।

ये च सभ्याः सभासदः।

तानिन्द्रियावतः कुरु।

सर्वमायुरुपासताम्।

अहे बुध्निय मन्त्रं मे गोपाय।

यमृषयस्त्रैविदा विदुः।

ऋचः सामानि यजूꣳषि।

सा हि श्रीर॒मृता॑ स॒ताम्॥ २६॥

[[1-2-1-27]]

चतु॑ःशिखण्डा यु॒व॒तिः सु॒पेशा᳚ः।

घृ॒तप्र॑तीका॒ भुव॑नस्य॒ मध्ये᳚।

म॒र्मृ॒ज्यमा॑ना मह॒ते सौभ॑गाय।

मह्यं॑ धुक्ष्व॒ यज॑मानाय॒ कामान्॑।

इ॒हैव सन्तत्र॑ स॒तो वो॑ अग्नयः।

प्रा॒णेन॑ वा॒चा मन॑सा बिभर्मि।

ति॒रो मा॒ सन्त॒मायु॑र्मा प्रहा॑सीत्।

ज्योति॑षा वो वैश्वान॒रेणोप॑तिष्ठे।

प॒ञ्चधाऽग्नीन्व्य॑क्रामत्।

वि॒राट्थ्सृ॒ष्टा प्र॒जाप॑तेः।

ऊ॒र्ध्वाऽऽरो॑हद्रोहि॒णी।

योनि॑र॒ग्नेः प्रति॑ष्ठितिः॥ २७॥

वि॒शन्तु॒ नः॒ पु॒रू॒चीर्वि॑धेम नि॒धाय॒ यत्तेऽप्र॑दाहाय बृ॒ह॒त्यौ᳚ ब्रह्म॑णा दुवस्यत वि॒श्ववा॑र इ॒मम॑मृञ्जते पु॒रो॒गां प्र॒ज॑नयि॒ष्यथो॑ जनि॒ष्यते॑ऽस्मै॒ मम॑ महि॒म्ना वर्च॑से॒ दध॑त्सुव॒र्गो भा॑हि संब॒भू॒व॒तु॒रायु॑र्व्या॑नशे॒ चतु॑ष्पदः स॒तां प्र॒जाप॑तेर्द्वे च॥ १॥

[[1-2-2-1]]

नवै॒तान्यहा॑नि भवन्ति।

नव॒ वै सु॑व॒र्गा लो॒काः।

यदे॒तान्यहा॑न्युप॒यन्ति॑।

न॒वस्वे॒व तत्सु॑व॒र्गेषु॑ लो॒केषु॑ स॒त्रिण॑ः प्रति॒तिष्ठ॑न्तो यन्ति।

अ॒ग्नि॒ष्टो॒माः पर॑ः सामानः का॒र्या᳚ इत्या॑हुः।

अ॒ग्नि॒ष्टो॒मस॑मितः सु॒व॒र्गो लो॒क इति॑।

द्वाद॑शाग्निष्टो॒मस्य॑ स्तो॒त्राणि॑।

द्वाद॑श॒ मासा᳚ः संवत्स॒रः।

तत्तन्न सूक्ष्य॑म्।

उ॒क्थ्या॑ ए॒व स॑प्तद॒शाः पर॑ः सामानः का॒र्या᳚ः॥ १॥

[[1-2-2-2]]

पशवो वा उक्थानि।
पशूनामवरुध्यै।
विश्वजिदभिजितावग्निष्टोमौ।
उक्थ्याः सप्तदशाः परः सामानः।
ते सꣳस्तुता विराजमभि संपद्यन्ते।
द्वे चर्चावति रिच्येते।
एकया गौरतिरिक्तः।
एकयाऽऽयुरूनः।
सुवर्गो वै लोको ज्योतिः।
ऊर्ग्विराट्॥ २॥

[[1-2-2-3]]
सुवर्गमेव तेन लोकमभि जयन्ति।
यत्परꣳ राथन्तरम्।
तत्प्रथमेऽहन्कार्यम्।
बृहद्द्वितीये।
वैरूपं तृतीये।
वैराजं चतुर्थे।
शाक्वरं पञ्चमे।
रैवतꣳ षष्ठे।
तदु पृष्ठेभ्यो नयन्ति।
संतनय एते ग्रहा गृह्यन्ते॥ ३॥

[[1-2-2-4]]
अतिग्राह्याः परः सामसु।
इमानेवैतैर्लोकान्त्सं तन्वन्ति।
मिथुना एते ग्रहा गृह्यन्ते।
अतिग्राह्याः परः सामसु।
मिथुनमेव तैर्यजमाना अवरुन्धते।
बृहत्पृष्ठं भवति।
बृहद्वै सुवर्गो लोकः।

बृ॒ह॒तैव सु॑व॒र्गं लो॒कं य॑न्ति।
त्र॒य॒स्त्रि॒ꣳ॒शि नाम॒ साम॑।
मध्य॑न्दि॒ने पव॑माने भव॑ति॥ ४॥

[[1-2-2-5]]
त्रय॑स्त्रिꣳश॒द्वै दे॒वताः᳚।
दे॒वता॑ ए॒वाव॑रुन्धते।
ये वा इ॒तः परा᳚ञ्चꣳ संवत्स॒रमु॒प यन्ति॑।
न है॑नं॒ ते स्व॒स्ति सम॑श्नुवते।
अथ॒ ये॑ऽमुतो॒ऽर्वा॑ञ्च॑मु॒प यन्ति॑।
ते है॑नꣳ स्व॒स्ति सम॑श्नुवते।
ए॒तद्वा अ॒मुतो॒ऽर्वा॑ञ्च॒मुप॑ यन्ति।
यदे॒वम्।
यो ह॒ खलु॒ वाव प्र॒जाप॑तिः।
स उ॑ वे॒वेन्द्र॑ः।
तदु॑ दे॒वेभ्यो॒ नय॑न्ति॥ ५॥
का॒र्या᳚ वि॒राड्गृ॒ह्यन्ते॒ पव॑माने भ॒वतीन्द्र॒ एकं॑ च॥ २॥

[[1-2-3-1]]
संत॑ति॒र्वा ए॒ते ग्रहाः᳚।
यत्पर॑ः सामानः।
वि॒षूवान्दि॑वाकी॒र्त्य᳚म्।
यथा॒ शाला॑यै॒ पक्ष॑सी।
ए॒वꣳ सं॑वत्स॒रस्य॒ पक्ष॑सी।
यदे॒तेन गृ॒ह्णेरन्॑।
विषू॑ची संवत्स॒रस्य॒ पक्ष॑सी॒ व्यव॑स्रꣳसेयाताम्।
आर्ति॒मार्छे᳚युः।
यदे॒ते गृ॒ह्यन्ते᳚।
यथा॒ शाला॑यै॒ पक्ष॑सी मध्य॒मं व॒ꣳ॒शम॒भि स॑मा॒यच्छ॑ति॥ १॥

[[1-2-3-2]]
ए॒वꣳ सं॑वत्स॒रस्य॒ पक्ष॑सी दिवाकी॒र्त्य᳚म॒भि संत॑न्वन्ति।

नाऽऽर्ति॒मार्छ᳚न्ति।

ए॒क॒वि॒ꣳ॒शमह॑र्भ॑वति।

शु॒क्राग्रा॒ ग्रहा॑ गृह्यन्ते॑।

प्रत्यु॑त्तब्ध्यै सय॒त्वाय॑।

सौ॒र्य᳚ ए॒तदह॑ः प॒शुरा॑लभ्यते।

सौ॒र्यो᳚ऽतिग्रा॒ह्यो॑ गृह्यते।

अह॑रे॒व रू॒पेण॒ सम॑र्धयन्ति।

अथो॒ अह्न॑ ए॒वैष ब॒लिर्ह्रि॑यते।

स॒प्तैतदह॑रतिग्रा॒ह्या॑ गृह्यन्ते॥ २॥

[[1-2-3-3]]

स॒प्त वै शी॑र्ष॒ण्या॑ः प्रा॒णाः।

अ॒सावा॑दि॒त्यः शिर॑ः प्र॒जाना᳚म्।

शी॒र्ष॒न्नेव प्र॒जाना᳚ं प्रा॒णान्द॑धाति।

तस्मा᳚त्स॒प्त शी॑र्ष॒न्प्रा॒णाः।

इन्द्रो॑ वृ॒त्रꣳ ह॒त्वा।

अ॒सु॑रान्परा॒भाव्य॑।

स इ॒माँल्लो॒काना॒भ्य॑जयत्।

तस्या॒सौ लो॒कोऽन॑भिजित आसीत्।

तं वि॒श्वक॑र्मा भू॒त्वाऽभ्य॑जयत्।

यद्वै᳚श्वकर्म॒णो गृ॒ह्यते᳚॥ ३॥

[[1-2-3-4]]

सु॒व॒र्गस्य॑ लो॒कस्या॒भिजि॑त्यै।

प्र वा ए॒ते᳚ऽस्माल्लो॒काच्च्य॑वन्ते।

ये वै᳚श्वकर्म॒णं गृ॒ह्णते᳚।

आ॒दि॒त्यः श्वो गृ॑ह्यते।

इ॒यं वा अदि॑तिः।

अ॒स्यामे॒व प्रति॑तिष्ठन्ति।

अ॒न्यो᳚न्यो गृह्येते।

विश्वा᳚न्येवान्येन॒ कर्मा᳚णि कु॒र्वा॒णा य॑न्ति।

अस्यामन्येन प्रतितिष्ठन्ति।
तावापराधात्संवत्सरस्यान्योन्यो गृह्येते।
तावुभौ सह महाव्रते गृह्येते।
यज्ञस्यैवान्तं गत्वा।
उभयोर्लोकयोः प्रतितिष्ठन्ति।
अर्क्यमुक्थं भवति।
अन्नाद्यस्यावरुध्यै॥ ४॥
समायच्छन्त्यतिग्राह्या गृह्यन्ते गृह्यते संवत्सरस्यान्योन्यो गृह्येते पञ्च च॥ ३॥

[[1-2-4-1]]
एकविंशश एष भवति।
एतेन वै देवा एकविंशेन।
आदित्यमित उत्तमं सुवर्गं लोकमारोहयन्न्।
स वा एष इत एकविंशः।
तस्य दशावस्तादहानि।
दश परस्तात्।
स वा एष विराज्युभयतः प्रतिष्ठितः।
विराजि हि वा एष उभयतः प्रतिष्ठितः।
तस्मादन्तरेमौ लोकौ यन्।
सर्वेषु सुवर्गेषु लोकेष्वभितपन्नेति॥ १॥

[[1-2-4-2]]
देवा वा आदित्यस्य सुवर्गस्य लोकस्य।
पराचोऽतिपादादबिभयुः।
तं छन्दोभिरदृंहन्धृत्यै।
देवा वा आदित्यस्य सुवर्गस्य लोकस्य।
अवाचोऽवपादादबिभयुः।
तं पञ्चभी रश्मिभिरुदवयन्न्।
तस्मा देकविंशेऽहन्पञ्च दिवाकीर्त्यानि क्रियन्ते।
रश्मयो वै दिवाकीर्त्यानि।
ये गायत्रे।

ते गा॒यत्रीषू॒त्तर॑यो॒ः पव॑मानयोः॥ २॥

[[1-2-4-3]]
म॒हादि॑वाकीर्त्य॒ꣳ॒ होतुः॑ पृ॒ष्ठम्।
वि॒क॒र्णं ब्र॑ह्मसा॒मम्।
भा॒सों॑ऽग्निष्टो॒मः।
अथै॒तानि॒ परा॑णि।
परै॒र्वै दे॒वा आ॑दि॒त्यꣳ सु॑व॒र्गं लो॒कम॑पारयन्न्।
यदपा॑रयन्न्।
तत्परा॑णां प॒र॒त्वम्।
पा॒रय॑न्त्येनं॒ परा॑णि।
य ए॒वं वेद॑।
अथै॒तानि॒ स्परा॑णि।
स्परै॒र्वै दे॒वा आ॑दि॒त्यꣳ सु॑व॒र्गं लो॒कम॑स्पारयन्न्।
यदस्पा॑रयन्न्।
तत्स्परा॑णाꣳ स्प॒र॒त्वम्।
स्पा॒रय॑न्त्येन॒ꣳ॒ स्परा॑णि।
य ए॒वं वेद॑॥ ३॥
ए॒ति॒ पव॑मानयो॒ः स्परा॑णि॒ पञ्च॑ च॥ ४॥

[[1-2-5-1]]
अप्र॑तिष्ठां॒ वा ए॒ते ग॑च्छन्ति।
येषा॑ꣳ संवत्स॒रेऽना॒प्तेऽथ॑।
ए॒का॒द॒शि॒न्या॒प्यतें॑।
वै॒ष्ण॒वं वा॑म॒नमाल॑भन्ते।
य॒ज्ञो वै विष्णुः॑।
य॒ज्ञमे॒वाल॑भन्ते॒ प्रति॑ष्ठित्यै।
ऐ॒न्द्रा॒ग्नमाल॑भन्ते।
इ॒न्द्रा॒ग्नी वै दे॒वाना॒मया॑तयामानौ।
ये ए॒व दे॒वते॒ अया॑तयाम्नी।
ते ए॒वाल॑भन्ते॥ १॥

[[1-2-5-2]]

वै॒श्व॒दे॒वमाल॑भन्ते।

दे॒वता॑ ए॒वाव॑रुन्धते।

द्यावा॒पृ॒थि॒व्या᳚ं धे॒नुमाल॑भन्ते।

द्यावा॑पृथि॒व्यो॑रे॒व प्रति॑तिष्ठन्ति।

वा॒य॒व्यं॑ व॒त्समाल॑भन्ते।

वा॒यु॒रे॒वैभ्यो॑ यथाऽऽय॒तनाद्दे॒वता॒ अव॑रुन्धे।

आ॒दि॒त्यामवि॑ं व॒शामाल॑भन्ते।

इ॒यं वा अदि॑तिः।

अ॒स्यामे॒व प्रति॑तिष्ठन्ति।

मै॒त्रा॒व॒रु॒णीमाल॑भन्ते॥ २॥

[[1-2-5-3]]

मि॒त्रेणै॒व य॒ज्ञस्य॒ स्वि॑ष्टꣳ शमयन्ति।

वरु॑णेन॒ दुरि॑ष्टम्।

प्रा॒जा॒प॒त्यं तू॑प॒रं म॑हाव्र॒त आल॑भन्ते।

प्रा॒जा॒प॒त्यो॑ऽतिग्रा॒ह्यो॑ गृह्यते।

अह॑रे॒व रू॒पेण॒ सम॑र्धयन्ति।

अथो॒ अह्न॑ ए॒वैष ब॒लिर्ह्रि॑यते।

आ॒ग्नेयमाल॑भन्ते॒ प्रति॒ प्रज्ञा᳚त्यै।

अ॒ज॒पे॒त्वान् वा ए॒ते पू॒र्वैर्मासै॒रव॑रुन्धते।

यदे॒ते ग॒व्याः प॒शव॑ आल॒भ्यन्ते᳚।

उ॒भये॑षां प॒शू॒नामव॑रुध्यै॥ ३॥

[[1-2-5-4]]

यदति॑रिक्तामेकाद॒शिनी॑मा॒लभे॑रन्।

अप्रि॑यं॒ भ्रातृ॑व्यम॒भ्यति॑रिच्येत।

यद्द्वौ द्वौ॑ प॒शू स॒मस्ये॑युः।

कनी॑य॒ आयुः॑ कुर्वीरन्।

यदे॒ते ब्राह्म॑णवन्तः प॒शव॑ आल॒भ्यन्ते᳚।

नाप्रि॑यं॒ भ्रातृ॑व्यम॒भ्यति॑रि॒च्यते।

न कनीय आयुः कुर्वते॥ ४॥
ते एवालभन्ते मैत्रावरुणीमालभन्तेऽवरुध्यै सप्त च॥ ५॥

[[1-2-6-1]]
प्रजापतिः प्रजाः सृष्ट्वा वृत्तोऽशयत्।
तं देवा भूतानाꣳ रसं तेजः संभृत्य।
तेनैनमभिषज्यन्।
महानववर्तीति।
तन्महाव्रतस्य महाव्रतत्वम्।
महद्व्रतमिति।
तन्महाव्रतस्य महाव्रतत्वम्।
महतो व्रतमिति।
तन्महाव्रतस्य महाव्रतत्वम्।
पञ्चविꣳशः स्तोमो भवति॥ १॥

[[1-2-6-2]]
चतुर्विꣳशत्यर्धमासः संवत्सरः।
यद्वा एतस्मिꣳन्त्संवत्सरेऽधि प्राजायत।
तदन्नं पञ्चविꣳशमभवत्।
मध्यतः क्रियते।
मध्यतो ह्यन्नमशितं धिनोति।
अथो मध्यत एव प्रजानामूर्ग्धीयते।
अथ यद्वा इदमन्ततः क्रियते।
तस्मादुदन्ते प्रजाः समेधन्ते।
अन्ततः क्रियते प्रजननायैव।
त्रिवृच्छिरो भवति॥ २॥

[[1-2-6-3]]
त्रेधा विहितꣳ हि शिरः।
लोम छवीरस्थि।
पराचा स्तुवन्ति।
तस्मात्तत्सदृगेव।

न मेद्यतोऽनुमेद्यति।
न कृश्यतोऽनु कृश्यति।
पञ्चदशोऽन्यः पक्षो भवति।
सप्तदशोऽन्यः।
तस्माद्वयाꣳस्यन्यतरमर्धमभि पर्यावर्तन्ते।
अन्यतरतो हि तद्गरीयः क्रियते॥ ३॥

[[1-2-6-4]]
पञ्चविꣳश आत्मा भवति।
तस्मान्मध्यतः पशवो वरिष्ठाः।
एकविꣳशं पुच्छम्।
द्विपदासु स्तुवन्ति प्रतिष्ठित्यै।
सर्वेण सह स्तुवन्ति।
सर्वेण ह्यात्मनाऽऽत्मन्वी।
सहोत्पतन्ति।
एकैकामुच्छिꣳषन्ति।
आत्मन्न् ह्यङ्गानि बद्धानि।
न वा एतेन सर्वः पुरुषः॥ ४॥

[[1-2-6-5]]
यदित इतो लोमानि दतो नखान्।
परिमादः क्रियन्ते।
तान्येव तेन प्रत्युप्यन्ते।
औदुम्बरस्तल्पो भवति।
ऊग्वा अन्नमुदुम्बरः।
ऊर्ज एवान्नाद्यस्यावरुध्यै।
यस्य तल्पसद्यमनभिजितꣳ स्यात्।
स देवानाꣳ साम्यक्षे।
तल्पसद्यमभिजयानीति तल्पमारुह्योद्गायेत्।
तल्पसद्यमेवाभिजयति॥ ५॥

[[1-2-6-6]]

यस्य तल्पसद्यमभिजितꣳ स्यात्।
स देवानाꣳ साम्यक्षे।
तल्पसद्यं मा पराजेषीति तल्पमारुह्योद्गायेत्।
न तल्पसद्यं पराजयते।
प्रेङ्खे शꣳसति।
महो वै प्रेङ्खः।
महस एवान्नाद्यस्यावरुद्ध्यै।
देवासुराः संयत्ता आसन्।
त आदित्ये व्यायच्छन्त।
तं देवाः समजयन्॥ ६॥

[[1-2-6-7]]

ब्राह्मणश्च शूद्रश्च चर्मकर्ते व्यायच्छेते।
दैव्यो वै वर्णो ब्राह्मणः।
असुर्यः शूद्रः।
इमेऽरात्सुरिमे सुभूतमक्रन्नित्यन्यतरो ब्रूयात्।
इम उद्वासीकारिण इमे दुर्भूतमक्रन्नित्यन्यतरः।
यदेवैषाꣳ सुकृतं या राद्धिः।
तदन्यतरोऽभिश्रीणाति।
यदेवैषां दुष्कृतं याऽराद्धिः।
तदन्यतरोऽपहन्ति।
ब्राह्मणः संजयति।
अमुमेवादित्यं भ्रातृव्यस्य सं विन्दन्ते॥ ७॥
भवति भवति क्रियते पुरुषो जयत्यजयञ्जयत्येकं च॥ ६॥
उद्धन्यमानं नवैतानि सन्ततिरेकविꣳश एषोऽप्रतिष्ठां प्रजापतिर्वृत्तष्षट्॥ ६॥
उद्धन्यमानꣳ शोचिष्केशोऽग्ने सपत्नानतिग्राह्या वैश्वदेवमालभन्ते पञ्चाशत्॥ ५०॥